

turistický sprievodca

VYSOKÉ TATRY

 DAJAMA

9 788081 361104

odporúčaná cena 11,95 €

+ turistická mapa

turistický sprievodca

VYSOKÉ TATRY

Ján Lacika

Zostavil: Daniel Kollár

Vysoké Tatry

3. doplnené vydanie, 2020

Editor: Daniel Kollár

Pešie turistické trasy: Ján Lacika

Prírodné pomery: Ján Lacika

Turistické zaujímavosti: Kliment Ondrejka

Lektor trás: Marek Heinrich

Zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Technický redaktor: Tibor Kollár

Jazyková úprava: Jana Hyžová a Tibor Kollár

Fotografie: Ján Lacika, Silvester Stiegler, Juraj Kucharík a Tibor Kollár

Výškové profily: Ján Lacika a Marianna Lázničková

Výrezy máp: Kartografie HP a SHOCart, www.kartografiehp.cz

a Marianna Lázničková

Obálka: Daniela Kollárová

Dizajn a typografia: Marianna Lázničková

Tlač: PRESS GROUP, s. r. o., Banská Bystrica

Akékolvek, hoci aj čiastočné použitie diela je dovolené len s písomným súhlasom vydavateľstva DAJAMA.

© RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA

Karľoveské rameno 4B, 841 04 Bratislava-Karľova Ves

tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA v roku 2020 ako svoju 327. publikáciu.

ISBN 978-80-8136-110-4

Milí čitatelia,

vydavateľstvo DAJAMA sa od začiatku svojej existencie venuje propagácii regiónov Slovenska a vydávaniu publikácií o jeho geograficko-historických oblastiach. V rámci viacerých edícií spracúvame jednotlivé mestá a regióny Slovenska a približujeme ich históriu a súčasnosť. Všetky publikácie pripravujeme nielen v slovenskom jazyku, ale niektoré aj v jazykových mutáciách. Vydávanie publikácií o Slovensku je hlavným cieľom našej činnosti, prostredníctvom ktorej chceme predstaviť jednotlivé prírodné a kultúrno-historické krásy našej krajiny.

S podobným zámerom sme v roku 2001 začali pripravovať edíciu S batohom po Slovensku, v ktorej doteraz vyšlo sedemnást titulov: Západné Tatry, Slovenský raj, Nízke Tatry, Vysoké Tatry, Malá Fatra, Veľká Fatra, Okolie Bratislavy, Slovenský kras, Štiavnické vrchy, Biele Karpaty, Súľovské vrchy, Okolie Košíc, Javorníky, Oravské Beskydy, Východné Karpaty, Pieniny, Slovenské rudohorie – západ. Od roku 2007 sme začali s druhým vydaním niektorých najžiadanejších titulov a postupne vyšli **Vysoké Tatry**, Slovenský raj, Západné Tatry, Nízke Tatry, Malá Fatra, Veľká Fatra a Okolie Bratislavy. V roku 2020 vychádzajú v treťom doplnenom a prepracovanom vydaní tituly Západné Tatry, Slovenský raj, Nízke Tatry, Vysoké Tatry, Malá Fatra a Veľká Fatra. Ich obsah tvoria najzaujímavejšie pešie trasy s niektorými podrobnejšie spracovanými turistickými cieľmi. Okrem opisov základných trás v nich možno nájsť aj výrezy panoramatických máp s priebehom jednotlivých trás. Samozrejme, nechýba ich výškový profil, charakteristika náročnosti a časový rozvrh, ktoré dopĺňajú fotografie typickej scenérie. Úvod jednotlivých kníh obsahuje všeobecné informácie, základnú charakteristiku prírodných pomerov oblasti, východiská túr a mapu regiónu s vyznačením polohy opisovaných turistických trás. Na záver sme zaradili register najvýznamnejších turistických bodov a praktické informácie. Doplnkom sprievodcu je aj turistická mapa v mierke 1 : 50 000, ktorá je priložená v plastovom obale a spolu s knihou vytvárajú jeden celok.

Všetky odporúčané trasy sme spracovali na základe osobných skúseností našich autorov a spolupracovníkov, ktorým by sme sa touto cestou chceli poďakovať. Napriek tomu nemožno vylúčiť menšie zmeny, ktoré mohli v poslednom období nastať. Budeme vďační, ak pri zistení nejakej nepresnosti pošlete vašu informáciu na adresu vydavateľstva. V ďalšom vydaní môžeme po overení urobiť prípadnú zmenu alebo úpravu.

Veríme, že si vyberiete z ponuky výletov do najkrajších horstiev Slovenska a že prežijete romantické chvíle v lone slovenských hôr. Želáme vám pekné počasie, dobrú náladu a šťastný návrat domov.

Daniel Kollár

Obsah

Systém sprievodcu	5
Poloha	9
Prírodné pomery	10
Povrch	10
Vodstvo	15
Podnebie	18
Pôdy, rastlinstvo a živočíšstvo	20
Ochrana prírody	23
Východiská túr	24
Mapa	32
1 Temnosmrečinskou dolinou	35
2 Na Kriváň z Troch studničiek	39
3 Na Predné Solisko	43
4 Mlynickou a Furkotskou dolinou	47
5 K Popradskému plesu	51
6 Na Kôprovský štít	55
7 Na Rysy	61
8 K Batizovskému plesu	65
9 Na Východnú Vysokú	69
10 K Sliezskeho domu zo Starého Smokovca	73
11 Na Slavkovský štít	77
12 K vodopádom Studeného potoka zo Starého Smokovca	81
13 K Skalnatému plesu zo Starého Smokovca	87
14 Malou a Veľkou Studenou dolinou	91
15 K Zelenému plesu	95
16 Na Jahňací štít	101
17 K Veľkému Bielemu plesu z Tatranskej Kotliny	105
18 Javorovou a Malou Studenou dolinou	109
19 Cez Zadné Meďodoly a Dolinu Siedmich prameňov	113
20 Bielovodskou a Veľkou Studenou dolinou	119
Register	124
Praktické informácie	126

System sprievodcu

Edícia S batohom po Slovensku je určená najmä turistom, ktorí uprednostňujú pešiu turistiku.

Úvodná časť sprievodcu je venovaná všeobecným informáciám o koncipovaní jednotlivých trás a o základných zásadách pohybu v prírode. Prvá kapitola stručne oboznamuje s prírodnými pomermi územia (od povrchových foriem cez charakteristiku vodstva, podnebia, pôd, rastlínstva a živočíšstva až po ochranu prírody). Po stručnej prírodnej charakteristike a predstavení turistických východísk nasleduje mapa regiónu s vyznačením a očíslovaním opisovaných turistických trás.

Po všeobecnej časti nasleduje opis jednotlivých trás. V úvode každej turistickej trasy možno nájsť prehľad najdôležitejších informácií zoradených podľa hesiel. Prvým heslom je poloha definujúca územie, v ktorom je turistická trasa situovaná. Druhým heslom je východiskový bod, ktorý obsahuje názov miesta, kde sa výlet začína, a spôsob jeho dosiahnutia (napr. zastávka SAD – Slovenskej autobusovej dopravy, zastávka ŽSR – Železníc Slovenskej republiky, parkovisko). Tretím heslom je cieľový bod, ktorý určuje miesto, v ktorom sa turistická trasa končí, a spôsob dopravy z tohto bodu (napr. zastávka SAD – Slovenskej autobusovej dopravy, zastávka ŽSR – Železníc Slovenskej republiky, parkovisko). Štvrtým heslom je časový rozvrh, ktorý predstavuje stručný zoznam významných zastávok na trase spolu s priemerným časom chôdze medzi susednými dvoma v hodinách (v údají o celkovom čase nie je započítaný čas využitý na odpočinok či prehliadku zaujímavých miest). Piatym heslom je prevýšenie, to znamená rozdiel medzi najnižším a najvyšším bodom na trase. Po týchto heslách nasleduje charakteristika náročnosti túry a opis základnej trasy.

V opise základnej trasy sa dôraz kladie predovšetkým na prírodné zaujímavosti, z ktorých niektoré sú zvlášť charakterizované v rámkoch na stranách danej túry. Súčasťou každej trasy je mapový výrez s načrtnutým priebehom túry. Trasy charakterizuje aj výškový profil, pričom informácie o väčšine trás dopĺňa fotografia typickej scenérie. Základné trasy sú koncipované tak, aby umožňovali návštevu všetkých významných oblastí opísaného územia. Navrhnuté trasy však nemožno chápať ako vyčerpujúci, resp. definitívny zoznam. Ide skôr o odporúčania, ktoré sa dajú voľne kombinovať, spájať (napr. s prenocovaním v horskej chate) alebo skracovať absolvovaním časti trasy. Pri niektorých výletoch sú uvedené aj variantné možnosti.

Náročnosť

Navrhované trasy spravidla vedú po dobre značkových chodníkoch a cestách. V prípade možných orientačných problémov je na túto skutočnosť v texte upozornené. To znamená, že v danom úseku treba zvýšiť pozornosť a častejšie používať mapu. Trasy boli zvolené tak, aby si z nich mohol vybrať každý – skúsený turista i človek so slabšou fyzickou kondíciou. Na

presnejšie rozlíšenie stupňa náročnosti sú poradové čísla jednotlivých trás odlišené zelenou, modrou a červenou farbou, ktoré vyjadrujú tri stupne náročnosti: nenáročné, stredne náročné a náročné trasy.

Nenáročné trasy sú v záhlaví označené **zelenou farbou** a predstavujú pešie výlety, ktoré sú vhodné pre menej zdatných turistov, rodiny s menšími deťmi a starších ľudí. Ide o maximálne poldenné výlety s nevelkým prevýšením a dĺžkou prechádzajúce po dobre upravených cestách alebo chodníkoch.

Stredne náročné trasy sú označené **modrou farbou**. Vhodné sú pre zdatnejších turistov a pre rodiny s väčšími či fyzicky zdatnejšími deťmi, pretože vyžadujú dobrú fyzickú kondíciu. Z hľadiska časového rozvrhu sú dlhšie, prekonávajú väčšiu vzdialenosť a dosahujú výraznejšie prevýšenie. Niektoré sú náročnejšie aj na orientáciu a vyžadujú si skúsenosti s pohybom v prírode.

Náročné trasy sú označené **červenou farbou** a sú určené mimoriadne zdatným turistom, ktorým nerobí problém celodenný pohyb v teréne, veľké prevýšenie, využívanie technických pomôcok a sťažená orientácia. Sú vhodné pre ľudí s výbornou fyzickou kondíciou a dostatočnými skúsenosťami s pohybom v náročnom teréne.

Turistický výstroj

Základom fyzickej a psychickej pohody pri absolvovaní horských a vysokohorských túr je vhodné oblečenie a výstroj, najmä pevná obuv

s profilovanou podrážkou. Športová obuv (tenisky a pod.) alebo poltopánky nohy nechránia pred úrazom v skalnatom teréne, predovšetkým v pohyblivej sutine. Na telo si treba obliecť vhodnú spodnú bielizeň (tzv. termobielizeň), ako strednú vrstvu možno odporučiť oblečenie napríklad z materiálu Polar rôznej hrúbky. Ako vrchné ošatenie sú vhodné vetrovky a nohavice z vodoodpudivých a vetruvzdorných materiálov (napr. typu Goratex). Pri dlhších a náročnejších túrach by vo výstroji nemal chýbať plášť do dažďa, čiapka, rukavice, pišťalka, tepelnoizolačná fólia pre nepredvídané situácie a základná lekárnička. Lyžiarske palice, čakan a stúpacie železá (tzv. mačky) odporúčame v období, keď sú v dolinách a sedlách snehové polia. K ďalším nevyhnutným potrebám patria osobné doklady, hodinky, mapa a turistický sprievodca s opisom trás, dostatok jedla a tekutín a vrecko na znesenie vlastných odpadkov. V prípade dlhších túr sa aj v letných mesiacoch odporúča voliť teplejšie oblečenie, pretože náhla zmena počasia môže pre turistu bez dostatočného vybavenia znamenať nepríjemné zážitky.

Desať základných zásad bezpečného pobytu v horách

1. Pri výbere túry treba zohľadniť zdatnosť turistu.
2. O schodnosti trasy je vhodné informovať sa na stanici horskej služby.
3. Cieľ túry a predpokladaný čas návratu je vhodné oznámiť ubytovateľovi a zapísať sa do knihy vychádzok.
4. Na dlhšiu túru sa odporúča odísť ráno.
5. Aj za slnečného počasia treba použiť pevnú obuv.
6. Do batoha si treba zabaliť nepremokavé oblečenie.
7. Ak sa počasie začne zhoršovať, treba sa včas vrátiť.
8. Počas túry sa odporúča smerovať po značkových chodníkoch, neodbočovať do neznámeho terénu a nevstupovať na snehové polia.
9. Ak je chodník nad pásom lesa pokrytý snehom a nemá tyčové značkovanie, nepovažuje sa za značkový a nesmie sa po ňom pokračovať.
10. Ak sú turisti okolnosťami prinútení nevrátiť sa na miesto ubytovania, je ich povinnosťou oznámiť túto skutočnosť ubytovateľovi.

Desať základných pokynov pri pohybe po turistických chodníkoch

1. Plánovanú trasu si treba preštudovať vopred podľa turistickej mapy a turistického sprievodcu.
2. Hlavnú pozornosť treba venovať križovatkám ciest vo voľnom teréne a križovatkám ulíc pri prechode obcami, kde trasu spravidla križuje rad ulíc a ciest.
3. Na ostré zlomy a zmenu smeru na menej dôležitú komunikáciu upozorňuje šípka (značka s hrotom).
4. Ak na väčšej vzdialenosti (asi 300 m) značka chýba, ide pravdepodobne o nesprávny smer. V tomto prípade sa treba radšej vrátiť na najbližšiu križovátku a hľadať správny smer.
5. Pri príchode na väčšie voľné plochy v poraste s málo zreteľnými chodníkmi si treba pozorne prezrieť protiahly okraj porastu, či na ňom nie je veľká pásová značka (tzv. volavka).

6. Pri značkovaní niektorých trás nemohli byť dodržané pravidlá značkovania alebo stanovený trojročný cyklus obnovy, čo môže spôsobiť nečitateľnosť značiek, ich nedostatočnú hustotu a nesúlad s mapou.

7. Pri chôdzi sa odporúča pozerieť aj späť a overiť si, či značkovanie v protismere nie je spoľahlivejšie.

8. Odporúča sa odmerať si vzdialenosti jednotlivých bodov na turisticky značkových trasách z mapy pre kontrolu dĺžky pochodu a vzdialenosti.

9. Pri pohybe v teréne informujú o vzdialenosti a mieste údaje na smerovníkoch (na smerovke sú uvedené tri postupné ciele na danej trase a údaje o čase potrebnom na ich dosiahnutie).

10. Turisticky značkové trasy sú v plnom rozsahu použiteľné len v období bez snehovej pokrývky.

Mapy

Každú trasu dopĺňa mapka s jej zvýrazneným priebehom. Súčasťou sprievodcu je aj turistická mapa v mierke 1 : 50000 vložená do plastového obalu.

Elektronická príprava trasy

Hikeplanner je interaktívna on-line služba prevádzkovaná turistickým portálom HIKING.SK. Vyhľadá vyznačenú turistickú trasu medzi dvoma zadanými rázcestiami (s možnosťou zadať jedno priebežné rázcestie) a podľa výberu môže minimalizovať vzdialenosť, prevýšenia alebo pre potreby hrebňoviek uprednostňovať červenú značku. Následne zobrazí údaje o danej etape – vzdialenosti, stúpania, klesania, časový odhad a farby značkových chodníkov, ktorými etapa prechádza. Do systému sú zaradené zväčša len rázcestia (TIM), kde sa križujú aspoň dva rôzne značkové chodníky.

Databáza sa priebežne aktualizuje v snahe zachytiť súčasný stav v teréne. Naplánovanú trasu si možno pozrieť on-line na turistickú mapu na adrese www.turistickamapa.sk, ktorú prevádzkuje portál HIKING.SK.

S obmedzenou funkčnosťou je dostupná aj WAP verzia pre mobilné telefóny (<http://hiking.sk/wap>). Hikeplanner tak možno využiť aj priamo v teréne, samozrejme, ak je dané územie dostatočne pokryté signálom.

Skalná pl. (1798)	0.7 km	10 m	0:15	ľahký	kumulatívne
1 Pri Skalnatej ch. (1700)	2.5 km	20 m	0:40	ľahký	0:15, 0.7 km
Zamkovského ch. rázč. (1490)	3.2 km	260 m	0:55	ľahký	0:55, 3.2 km
zhromadne etapy: 3.2 km, hore 20m, dole 320m, 0:55					
Zamkovského ch., rázč. (1490)	4 km	575 m	1:45	ľahký	kumulatívne trasa etapa
1 Téryho ch. (2018)	1.2 km	170 m	0:45	ľahký	1:45, 4 km
zhromadne etapy: 4 km, hore 575m, dole 20m, 1:45					
Téryho ch. (2018)	0.5 km	222 m	0:50	ľahký	kumulatívne trasa etapa
1 Pod Sedielkom (2130)	0.5 km	222 m	0:50	ľahký	0:45, 1.2 km
chodník uzavretý od 1. 11. do 15. 6.					
2 Priechne sedlo (2355)	1.35 km	1.7 km			chodník uzavretý od 1. 11. do 15. 6. Pod Priechnym sedlom horeť pät kamenných lavín

Poloha

Tatry sú pohraničné pohorie, ktoré sa delí na Vysoké, Belianske a Západné Tatry (opisovaný región zaberá Vysoké Tatry a západnú časť Belianskych Tatier). Na území severného Slovenska ležia jeho štyri pätiny, zvyšná pätina patrí Poľsku. Slovensko-poľská štátna hranica ohraničuje územie Tatier zo severu. V severozápadnej časti Vysokých Tatier vedie po hlavnom hrebeni približne rovnobežkovým smerom. Na vrchole Rysov sa stáča smerom na sever na bočnú rássochu Žabích štítov a klesá na dno Bielovodskej doliny. Tu sa namiesto horského hrebeňa stáva štátnou hranicou potok Biela voda. Celé Belianske Tatry ležia na území Slovenska. Západné ohraničenie regiónu je totožné s hranicou medzi Západnými a Vysokými Tatrami. Prechádza od Ľaliového sedla na hlavnom tatranskom hrebeni ponad záver Tichej doliny do sedla Závory v bočnom hrebeni Lip-tovských kôp. Zo sedla Závory klesá na dno Kôprovej doliny a pokračuje po jej osi do Podbanského. Na juhu tatranské štíty strmo klesajú do Poprad-skej kotliny zaberajúcej východnú časť Podtatranskej kotliny. Kontaktnou zónou medzi kotlinou a pohorím a zároveň južným okrajom regiónu je Tatranské podhorie. Severnú, resp. severovýchodnú hranicu Tatier tvorí Podtatranská brázda. Na území Tatier táto pretiahnutá zníženie s názvom Ždiarska brázda oddeľuje Belianske Tatry od Spišskej Magury.

Región Vysoké a Belianske Tatry leží takmer celý na území Prešovského kraja a v rámci neho na území okresu Poprad. Väčšina územia patrí do katastrálneho územia mesta Vysoké Tatry (do roku 1998 Starý Smokovec),

ktoré je s rozlohou 360 km² druhé najväčšie na Slovensku. Bielovodská a Javorová dolina na severe Vysokých Tatier sú súčasťou katastra obce Tatranská Javorina, malá plocha v severozápadnej časti Belianskych Tatier leží v katastri obce Ždiar, časť Podbanského je súčasťou obce Pribylina a osada Štrbské Pleso patrí pod samosprávu Štrby.

Prírodné pomery

Povrch

Súčasná podoba Tatier sa začala čítať v období mladších trefohôr asi pred 15 až 20 miliónmi rokov. Predpokladá sa, že spočiatku boli iba nízkym stredohorím bez bralnatých hrebeňov a hlbokých dolín s plesami. Torzom povrchu trefohorných Tatier by mohlo byť napríklad Lúčne sedlo nad Popradským plesom. Až posledné dva milióny rokov priniesli do Tatier rozhodujúce zmeny, ktoré im dali dnešnú priťažlivú tvár. Postarali sa o ne najmä tektonické pohyby, výdatne im však pritom pomáhali ľadovce. Vnútnorné sily pod Tatrami sa pričínili o vyzdvihnutie pohoria nad okolité kotliny a brázdy do takej miery, že sa v ľadových dobách dostalo nad snežnú čiaru.

V štvrtohorách sa tatranské doliny viackrát zaplnili ľadovcami a horské chrbty sa zmenili na drsnú nehostinnú tundru a chladnú kamennú púšť. Predpokladá sa, že v štvrtohorách boli Tatry zaľadnené najmenej tri razy. V poslednom z troch zaľadnení, ktoré sa začalo pred 70 000 rokmi a trvalo asi 60 000 rokov, sa obrovský škandinávsky pevninský ľadovec priblížil

k úpätiu Tatier na vzdialenosť asi 250 km. Snežná čiara v oblasti strednej Európy klesla pod úroveň 1 700 m a 33 tatranských dolín (v dnešnej slovenskej časti) sa zaplnilo dolinovými ľadovcami. Okrem nich bolo v Tatrách aj množstvo kotlových firnových polí. V období najväčšej ľadovej expanzie pokrývali ľadovce oblasť s rozlohou 150 km². Viac zaľadnená bola južná časť pohoria, ktorá bola vďaka asymetrickému zdvíhaniu pohoria vyššia. Južné ľadovce sa rozprestierali na ploche 84,7 km², severné ľadovce zaberali územie s celkovou rozlohou 65,3 km². Najdlhší ľadovec na severnej strane Tatier zaplnil Bielovodskú dolinu. Jeho ľadovcový splaz sa zastavil vo vzdialenosti 14 km od ľadovcového karu pod hlavným hrebeňom. Podľa polohy bočnej morény mala ľadová výplň doliny hrúbku až 330 m. Na južnom úbočí boli najväčšie ľadovce v Kôprovej doline (12,5 km) a Mengusovskej doline (10,7 km). Posledná ľadová doba sa skončila asi pred 10 000 rokmi. V otepľujúcom sa podnebí sa ľadovce počas niekoľkých storočí z tatranských dolín úplne vytratili. Ich čelá najskôr rýchlo ustupovali do chladnejších tienistých karov, aby aj tam podľahli účinkom čoraz teplejších slnečných lúčov. Posledné z malých karových ľadovcov sa roztopili asi pred 8 000 rokmi.

Desať tisícročí v histórii Tatier je príliš krátke obdobie na podstatnejšie zmeny vzhľadu, ktorý im dali ľadovce poslednej ľadovej doby. Jediným výraznejším prejavom zmien ľadovcového reliéfu je postupné zasypávanie dolín kamennou sutinou. Strmé bralnaté bočné svahy dolín stratili po odladnení ľadovú ochranu pred deštruktívnymi poveternostnými vplyvmi. Z obnažených skalných stien, prikrých žľabov a ostrých rebier sa už nie-

